

Zomeronderzoek vleermuizen

Dörper Toren

Gemeente Helden

Zomeronderzoek vleermuizen

Dörper Toren

Gemeente Helden

Datum:

oktober 2009

Projectgegevens:

NAT01-JDJ00059-02a

CROONEN ADVISEURS

ruimtelijke vormgeving & ordening

Postbus 435 – 5240 AK Rosmalen

T (073) 523 39 00 – F (073) 523 39 99

E info@croonen.nl – I www.croonenadviseurs.nl

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en opzet	1
1.2	Ligging plangebied	1
1.3	Reeds uitgevoerd onderzoek	2
2	Natuurbeleid en -wetgeving	3
3	Methode	5
4	Resultaten	6
4.1	Resultaten	6
4.2	Interpretatie	7
5	Conclusie	8

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en opzet

Aanleiding voor dit vleermuizenonderzoek vormt de herontwikkeling van de locatie Dörper Toren te Helden (Molenstraat 64). In dit kader is reeds een quickscan flora en fauna uitgevoerd op de locatie (Croonen Adviseurs, rapport 5 november 2008). Hieruit is naar voren gekomen dat de locatie mogelijk van belang is voor vleermuizen. Aangezien aantasting van alle vleermuissoorten ook op individuniveau voorkomen dient te worden, is bij een eventuele aanwezigheid van deze soorten in de te slopen gebouwen/te verwijderen beplanting altijd een ontheffing noodzakelijk. In dit kader is inzicht gewenst in de concrete aanwezigheid van vleermuizen.

1.2 Ligging plangebied

De planlocatie ligt aan de Molenstraat 64 in de bebouwde kom van Helden (ten noorden van het centrum). Op deze locatie was voorheen de Boerenbond gevestigd. De locatie is momenteel deels in gebruik als grasland. In het zuidwestelijk deel van het plangebied staat het voormalig bedrijfspand van de Boerenbond. Hier zijn momenteel verschillende bedrijven gevestigd, zoals een autobedrijf en een metaalconstructiebedrijf. De bestaande bebouwing wordt geheel gesloopt ten behoeve van de voorgestane ontwikkeling.

Luchtfoto plangebied

1.3 Reeds uitgevoerd onderzoek

In de quickscan flora en fauna (rapport 5 november 2008) is geconstateerd dat er mogelijk vleermuizen in het plangebied aanwezig zijn. Bij een inspectie van de bebouwing, met name de Dörper Toren, zijn mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. De oude graansilo's staan aan de onderzijde in contact met een vochtige kelder. Dit zorgt voor een vochtig klimaat met (ook in de winter) een constante temperatuur boven het vriespunt. Dit maakt de silo's ook geschikt als winterverblijfplaats voor vleermuizen. De spouwmuren van de omliggende bebouwing zijn daarnaast geschikt als verblijfplaatsen (zomer en winter).

Het complex is in zijn geheel op 6 februari 2008 extra afgezocht op eventueel overwinterende vleermuizen (winteronderzoek). Alle ruimten zijn doorzocht. De nadruk daarbij lag op het doorzoeken van de kelders, de zolders en de silo's in het torengedouw. Daar waar nodig is gebruik gemaakt van een kierenkijker (endoscoop).

In het complex zijn geen overwinterende vleermuizen aangetroffen. In het torengedouw, dat opgedeeld is in verschillende silocellen, is in één cel (silo) veel relatief verse vleermuizenmest (tegen de muren aangeplakt) aangetroffen. Deze silo is extra goed doorzocht op overwinterende vleermuizen, maar deze zijn niet aangetroffen. Derhalve mag worden aangenomen dat de silo als zomerverblijfplaats is gebruikt. Gezien de hoeveelheid mest gaat het om meerdere vleermuizen. Het is echter zonder aanvullend onderzoek niet uit te sluiten om welke soort het gaat. Derhalve is een aanvullend zomeronderzoek noodzakelijk geweest. Voorliggende onderzoeksrapportage beschrijft de uitkomsten van het zomeronderzoek.

2 Natuurbeleid en -wetgeving

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. In deze wet is de bescherming van inheemse wilde planten en dieren geregeld en deze vormt daarmee de vervanging van een aantal eerdere wetten alsmede de implementatie op nationaal niveau van de soortbescherming uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Implementatie van de soortbescherming in bijvoorbeeld bestemmingsplannen is dus in principe niet meer nodig. In verband met de uitvoerbaarheid van ruimtelijke plannen dient echter wel rekening te worden gehouden met soortbescherming en dan met name de aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied.

De Flora- en faunawet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. In de wet is een aantal verbodsbepalingen opgenomen dat van belang is bij ruimtelijke ingrepen:

- a Voor beschermde planten op hun groeiplaats geldt het volgende verbod:
 - Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- b Voor beschermde dieren in hun natuurlijke leefomgeving geldt:
 - Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
 - Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
 - Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
 - Het is verboden eieren van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Voor ruimtelijke ingrepen is bij het overtreden van de bovenstaande bepalingen een ontheffing (ex artikel 75 Flora- en faunawet, Algemene Maatregel van Bestuur) nodig.

Ontheffing en vrijstelling

De Flora- en faunawet onderscheidt verschillende beschermingsregimes. Alle vleermuissoorten vallen onder het zwaarste beschermingsregime (Tabel 3-soorten) van de Flora- en faunawet. Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden, welke aan drie criteria wordt getoetst (zwarte toets):

- Er is sprake van een in of bij wet genoemd belang.
- Er is geen alternatief.

- Het initiatief doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

3 Methode

Er is gewerkt volgens de methode beschreven in de 'Handleiding voor het inventariseren en determineren van Nederlandse vleermuissoorten met behulp van batdetectors' (Helmer, Limpens en Bongers, 1987). Het vleermuizenonderzoek is uitgevoerd met behulp van een batdetector. Een batdetector is een apparaat dat de voor mensen onhoorbare ultrasone geluiden die vleermuizen gebruiken omzet in hoorbaar geluid. Aan de hand van het ritme en de frequentie van het geluid (soms aangevuld met zichtwaarnemingen) kan dan een soort worden gedetermineerd.

Tijdens het onderzoek is gebruik gemaakt van de Petterson D240x batdetector. Met deze detector kunnen opnames worden gemaakt die later geanalyseerd kunnen worden met behulp van het programma Batsound. Vooral voor de soorten van het geslacht *Myotis* is dit noodzakelijk om tot een zekere determinatie te komen.

In totaal zijn vijf veldbezoeken uitgevoerd in de periode juni tot en met september. In juni is zowel een avond als een ochtendbezoek uitgevoerd. Hetzelfde geldt voor de maand juli. In september is een avond/nacht bezoek uitgevoerd. Voorafgaand aan het avondbezoek in juli is bij daglicht op de locatie gezocht naar sporen die duiden op de aanwezigheid van vleermuizen (keutels, afgebeten vlindervleugels, meststrepen enz.).

Gedurende de bezoeken werd het onderzoeksgebied te voet doorkruist, zodanig dat een gebiedsdekkende inventarisatie werd verkregen. Tijdens de bezoeken is met name gelet op kolonie-indicatieve gedragingen, zoals onder andere uitvliegen en stemgedrag van vleermuizen. Daarnaast is er gezocht naar vleermuiskeutels, meststrepen en afgebeten insectenvleugels.

Het weer is van invloed op de activiteiten van vleermuizen en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind (meer dan 3 Beaufort), langdurige regenval, dichte mist en temperaturen onder de 12 graden zijn belemmerende factoren. Tijdens deze weersomstandigheden is er niet gewerkt.

4 Resultaten

4.1 Resultaten

Eerste bezoek

Het eerste avondbezoek in juni was gericht op het vaststellen van foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen in en nabij het plangebied. In en nabij het plangebied zijn deze avond enkele gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen.

Tweede bezoek

Het tweede veldbezoek, ochtendbezoek in juni, was gericht op het vaststellen van vliegroutes, inzwermende vleermuizen en foerageergebied. Er zijn naast foeragerende vleermuizen enkele zwermende vleermuizen waargenomen bij de oostelijke gevel van één van de gebouwen. Er zijn daarbij geen vleermuizen waargenomen die het gebouw in zijn gegaan.

Derde bezoek

Het derde veldbezoek, avondbezoek in juli, was gericht op het vaststellen van foerageergebied, vliegroutes en uitvliegende vleermuizen. Voorafgaand aan het avondbezoek is in en nabij het plangebied gezocht naar sporen die duiden op de aanwezigheid van vleermuizen (keutels, afgebeten vlindervleugels en meststrepen). Daarbij is niets gevonden dat duidt op de aanwezigheid van vleermuizen. Er zijn die avond veel trekkende en foeragerende dwergvleermuizen aangetroffen nabij het onderzoeksgebied. In het onderzoeksgebied zelf zijn die avond geen vleermuizen aangetroffen. Daarnaast zijn bij de eerdergenoemde oostelijke gevel weer zwermende gewone dwergvleermuizen gezien. Naast de dwergvleermuizen zijn voorbij trekkende laatvliegers waargenomen. Tevens is die vooravond (het was nog behoorlijk licht) een steenuil waargenomen binnen het plangebied, welke vanaf de lagere bebouwing het torengebouw opvloog. Vandaar vertrok de uil in westelijke richting. Buiten deze ene waarneming is er geen waarneming van een steenuil gedaan.

Vierde bezoek

Het vierde veldbezoek, ochtendbezoek in juli, was gericht op vliegroutes en inzwermende vleermuizen. Er zijn die ochtend alleen gewone dwergvleermuizen aangetroffen in het plangebied. Weer was er zwermgedrag bij de oostelijke gevel. Uiteindelijk trokken de zwermende vleermuizen echter weg de woonwijk in, de laatste om 06.45 uur.

Vijfde bezoek

Het laatste veldbezoek, avond/nacht in september, was gericht op het vaststellen van vliegroutes, foerageergebied en roepende (territorium houdende) mannetjes. Die avond zijn enkele gewone dwergvleermuizen waargenomen in/nabij het plangebied, waaronder een roepend mannetje (gewone dwergvleermuis).

4.2 Interpretatie

Verblijfplaatsen

Het is lang onduidelijk gebleven of er in de oostelijk gelegen gevel van één van de gebouwen, aangegeven met een rode cirkel op de kaart, een verblijfplaats aanwezig zou zijn. Uiteindelijk is vast komen te staan dat de gevel door de gewone dwergvleermuizen verkend wordt als mogelijke verblijfplaats, maar dat ze uiteindelijk toch de woonwijk in trekken. Dit is op kaart aangegeven met een rode stippellijn.

Foerageergebied

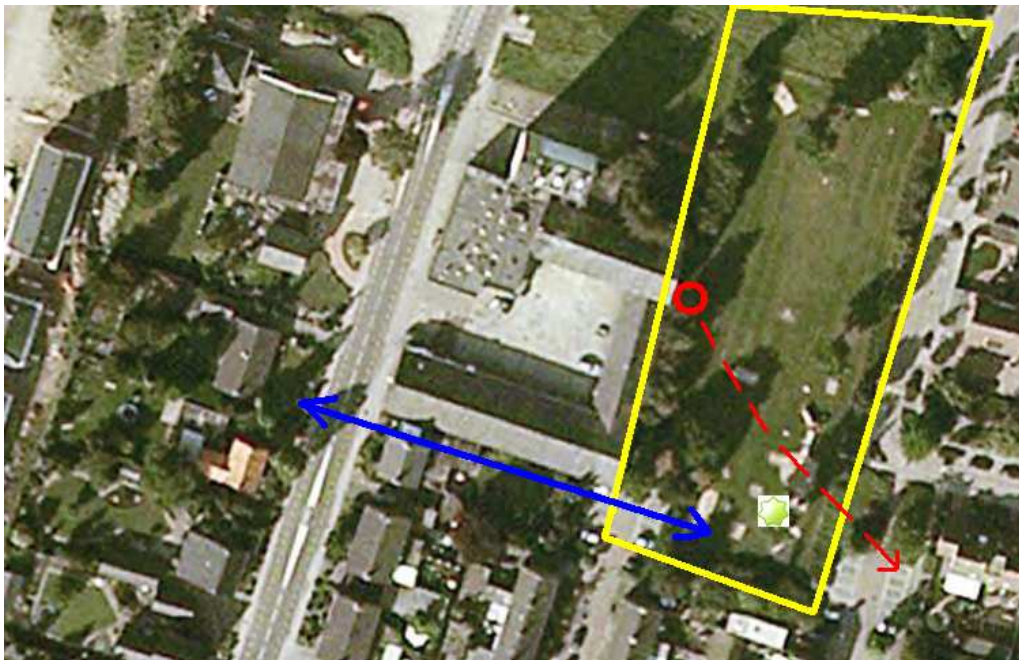
Binnen het plangebied zijn kort foeragerende vleermuizen waar te nemen. Het parkachtige deel in het oosten van het plangebied is duidelijk veel drukker en wordt nagenoeg constant bezocht door foeragerende gewone dwergvleermuizen. Dit is met geel aangegeven op de kaart.

Vliegroute

Op de zuidgrens van het plangebied trekken gewone dwergvleermuizen en laatvliegers langs in een wisselend, steeds laag, aantal. Dit is met blauw op de kaart aangegeven.

Paarterritoria

Tijdens het laatste bezoek in september is een roepend mannetje van de gewone dwergvleermuis waargenomen in het parkgebiedje in het plangebied. Dit is met een groene ster aangegeven op de kaart.

Kaart: terreingebruik door vleermuizen (rode cirkel: zwermgedrag, rode stippellijn: trekroute richting woonwijk, geel gebied: foerageergebied, blauwe lijn: trekroute, groene ster: roepend mannetje).

5 Conclusie

Er zijn geen vleermuizen waargenomen die een specifieke binding hebben met of verblijfplaats hebben in het onderzochte gebied ter plaatse van de huidige bebouwing. Er kan geconcludeerd worden dat binnen het plangebied ter plaatse van de huidige bebouwing geen vleermuisactiviteiten zijn vastgesteld waarvoor een ontheffing aangevraagd moet worden.

In het huidige parkachtige gedeelte van het onderzoeksgebied zijn wel vleermuisactiviteiten vastgesteld; foerageren, paarterritorium en een trekroute. Deze activiteiten kunnen wel verstoringgevoelig zijn. Naar alle redelijkheid mag echter verwacht worden dat de ontwikkeling weinig invloed zal hebben op deze activiteiten. Een belangrijke voorwaarde daarbij is wel dat de bestaande doorgaande bomenrijen zoveel mogelijk behouden blijven en waar mogelijk gecompenseerd worden door de aanplant van nieuwe bomen langs de ontsluitingswegen. Om het terrein geschikt te houden voor vleermuizen is het daarnaast belangrijk om het aanbrengen van verlichting zoveel mogelijk te beperken. Nagenoeg alle vleermuissoorten zijn gevoelig voor lichtverstoring. Geadviseerd wordt om op het terrein lage armaturen met wit licht die naar beneden uitstralen te gebruiken. Deze verlichting vormt namelijk nauwelijks belemmering voor vleermuizen.

De steenuil is slechts eenmaal waargenomen. Dit is vermoedelijk een toevalstreffer. Indien de soort binnen het plangebied een vaste verblijfplaats zou hebben, zou deze zeker vaker zijn waargenomen.

Rosmalen, oktober 2009